

Христина Благойчева

**ОСИГУРИТЕЛНИ  
СИСТЕМИ И ФОНДОВЕ**

2016

Издателство „Наука и икономика”  
Икономически университет – Варна

## Съдържание

Използвани съкращения .....	11
Предговор .....	13

### **Първа глава. Социалното осигуряване като форма за издръжка на неработоспособните лица .....**

1. Осигуряването като обективна необходимост за задоволяване на обществени потребности .....	15
1.1. Предоставяне на финансова подкрепа за неработоспособните лица .....	15
1.2. Релацията „социално осигуряване – икономически растеж” .....	18
2. Държавата на благосъстоянието и солидарността в обществото .....	22
2.1. Икономически и социални рамки на Държавата на благосъстоянието .....	22
2.2. Социалната солидарност като споделена отговорност .....	27
3. Базисни понятия, свързани със социалното осигуряване .....	29

### **Втора глава. Съдържание и принципи на социалното осигуряване .....**

1. Историческа обусловеност на социалното осигуряване .....	34
1.1. Възникване и развитие в световен мащаб .....	34
1.2. Етапи на развитие в България .....	38
2. Предмет на социалното осигуряване .....	43
2.1. Същност и цели на осигуряването .....	43
2.2. Дефиниране на предмета на социалното осигуряване .....	47
3. Основни принципи на организация .....	49

### **Трета глава. Системният характер на социалното осигуряване .....**

1. Модели на организация .....	51
1.1. Исторически модели .....	51

1.2. Съвременни икономически модели за организация на осигурителната защита .....	53
2. Осигурителните системи и тяхната околна среда.....	56
3. Видове осигурителни системи.....	61
3.1. Основна задължителна система на социалното осигуряване .....	61
3.2. Система за задължително допълнително осигуряване .....	63
3.3. Система на доброволна осигурителна защита.....	66
<b>Четвърта глава. Субектите в социалното осигуряване .....</b>	<b>69</b>
1. Осигурители .....	69
1.1. Групи осигурители .....	69
1.2. Осигурителни каси.....	70
2. Осигурени лица .....	71
3. Осигурителни институции .....	76
3.1. Национален осигурителен институт.....	77
3.2. Национална здравноосигурителна каса .....	81
3.3. Частни осигурителни дружества .....	82
3.4. Други институции в системата на социалното осигуряване .....	86
<b>Пета глава. Осигурителни рискове .....</b>	<b>88</b>
1. Рисковете в осигурителната съвкупност .....	88
1.1. Обща характеристика и особености .....	88
1.2. Класификация на осигурителните рискове .....	93
2. Стратегии за управление на осигурителните рискове.....	97
3. Рискове за нормалното функциониране на осигурителната система .....	101
<b>Шеста глава. Компенсиране на последствията от осигурителните рискове .....</b>	<b>105</b>
1. Обезщетенията в социалното осигуряване .....	105
1.1. Необходимост от защита на доходите .....	105
1.2. Видове социални плащания в световната практика .....	106

2. Действие на осигурителните плащания .....	107
2.1. Класификация на осигурителните плащания .....	107
2.2. Прогресивност и регресивност на преразпределението чрез вноски и плащания .....	110
3. Режими за защита на доходите при проявление на осигурителните рискове .....	112
3.1. Моделът на Еспинг-Андерсън .....	112
3.2. Съвременни режими за защита на доходите .....	115

## **Седма глава. Финансиране на осигурителните системи.....**

1. Финансирането, като елемент на преразпределителните отношения в социалното осигуряване .....	121
2. Определяне на размера на необходимите средства .....	126
3. Източници и форми за финансиране .....	129
3.1. Осигурителен доход и осигурителни вноски .....	133
3.2. Трансфери и субсидии от републиканския бюджет .....	136

## **Осма глава. Фондова организация на осигурителната**

<b>защита .....</b>	<b>138</b>
1. Системи за финансиране на осигурителните фондове.....	138
1.1. Разходопокривни системи .....	138
1.2. Капиталовопокривни системи .....	140
1.3. Схеми с дефинирани вноски и дефинирани плащания .....	142
2. Фондовете в осигурителните системи .....	145
2.1. Същност на осигурителните фондове като икономическа категория .....	145
2.2. Видове осигурителни фондове .....	147
3. Бюджет на осигурителните фондове .....	148

## **Девета глава. Системи и фондове за пенсионно осигуряване ..**

1. Трипартитност на пенсионната система – демографска обусловеност и общи положения .....	153
2. Публично пенсионно осигуряване .....	156
2.1. Фондовете в системата на държавното обществено	

осигуряване .....	157
2.2. Специфични фондове, функциониращи в публичната пенсионноосигурителна система .....	161
3. Финансова организация на частното пенсионно осигуряване ...	164
3.1. Допълнително задължително пенсионно осигуряване – задължение или избор? .....	164
3.2. Допълнително доброволно пенсионно осигуряване .....	169

## **Десета глава. Осигурителни системи и фондове за защита**

<b>при временна неработоспособност.....</b>	<b>174</b>
1. Характерни особености на временната неработоспособност .....	174
2. Осигуряване за общо заболяване и майчинство .....	178
2.1. Защита срещу риска заболяване .....	179
2.2. Защита на майчинството.....	182
2.3. Фонд „Общо заболяване и майчинство” .....	184
3. Осигуряване за трудова злополука и професионално заболяване .....	185
3.1. Дефиниране на необходимостта от защита срещу двата риска .....	185
3.2. Организация на фонд „Трудова злополука и професионално заболяване” .....	188
4. Организиране на мероприятия по профилактика и рехабилитация.....	190

## **Единадесета глава. Системи и фондове за защита срещу**

<b>икономически рискове.....</b>	<b>192</b>
1. Безработицата като осигурителен риск .....	192
2. Организация на задължителното осигуряване срещу риска безработица.....	195
2.1. Задължителното осигуряване като елемент на политиката по заетостта .....	195
2.2. Финансова организация на фонд „Безработица”.....	199
2.3. Фондовете в системата за доброволно осигуряване срещу безработица .....	201

3. Осигуряване във фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите” .....	204
3.1. Задължения и права на осигурителите и осигурените лица.....	204
3.2. Параметри на фонд ГВРС.....	208

## **Дванадесета глава. Здравно осигуряване.....210**

1. Основни характеристики на здравноосигурителната система ...	210
1.1. Специфика на здравното осигуряване.....	210
1.2. Принципи на организация .....	212
2. Модели за финансиране на здравноосигурителната система .....	214
3. Основно и допълнително здравно осигуряване .....	222
1.1. Публичното здравно осигуряване в България .....	222
1.2. Ще има ли втори стълб в системата .....	229

## **Тринадесета глава. Планиране и контрол в осигурителната система .....**

1. Социално бюджетирание.....	232
1.1. Необходимост от планиране „в бъдещето”.....	232
1.2. Основните играчи в дългосрочното планиране.....	235
1.3. Значение на актюерския доклад.....	238
2. Управление на административните разходи .....	239
2.1. Мониторинг .....	239
2.2. Отделяне на извънредните разходи.....	241
2.3. Бюджет на осигурителната институция .....	241
3. Основни акценти на контрола в осигуряването .....	243
1.1. Предназначение и обекти на контрола.....	243
1.2. Класификация на контрола .....	246
4. Сфери на контролна дейност .....	249
4.1. Контрол за спазване на законодателството в задължителното осигуряване .....	249
4.2. Вътрешен финансов контрол .....	252
4.3. Държавно регулиране и надзор в допълнителното социално осигуряване .....	254

<b>Четиринадесета глава. Координиране на социално-осигурителните системи в Европейската общност .....</b>	<b>257</b>
1. Социалното осигуряване в обединена Европа .....	257
2. Регламентиране на координацията.....	264
3. Социалноосигурителни обезщетения .....	268
3.1. Пенсии и помощи при смърт.....	269
3.2. Обезщетения за временна нетрудоспособност.....	271
3.3. Обезщетения за безработица.....	273
4. Удостоверяване на осигурителен стаж на основание международни договори.....	275
 Използвана литература .....	 278
Приложения .....	285